

INTRIGA I SUSPENSÍO DE JUDICI

Carles Hac Mor

Una vegada vaig sentir dir, amb espontaneïtat, i en públic, a Nora Ancarola que ella voldria ser mística i que no ho era. La seva frase, que no puc reproduir amb precisió, em va sobtar molt sense saber ben bé per què. I d'aleshores ençà aquella declaració seva m'ha passat ben sovint pel cap, i li he anat fent tombs, sense, però, de fet reflexionar-hi, com si pensés que qualsevol interpretació que jo li volgués donar, a la frase, pogués desfer la intriga que, estranyament, em va provocar. M'agradava la intriga, doncs, i la suspensió de judici sobre el que havia sentit.

I tanmateix, veig que, ara que em poso a escriure sobre Nora Ancarola, ha arribat el moment de racionalitzar la meua sorpresa arran del que ella va dir, ja que si no el gust per la intriga em privaria d'escriure, de pensar, de copsar aspectes importants de la seva obra, o un sol aspecte, que la faria més important pel fet de ser únic.

Voler ser mística -com va dir Nora Ancarola- equival a tenir ganes de ser mística. I em demano si hi ha cap místic que no tingui ganes de ser místic, o, dit d'una altra manera, que estigui segur de viure en un misticisme permanent. Perquè, al capdavall, el misticisme no existeix en estat pur si no és en certs graus de consciència, que poden semblar eters, mal que s'esfumen de seguida. La resta, allò que pot fer arribar a aquests instants il·luminats, és asceti, entesa com a via cap a experiències místiques. Ara bé, al qui viu experiències d'aquesta mena, hom li diu místic, tot i que un místic és un asceta que tot just arriba al misticisme en moments determinats.

Per tant, Nora Ancarola, en asseverar que voldria ser mística, ja ens ve a dir que ho és, o almenys se'ns declara com a asceta, i tota la seva obra corrobora la seva afirmació, velada precisament no pas exactament per una modèstia fatalista, sinó per les ganes de ser mística, d'arribar a tenir experiències místiques, sense, goso dir, adonar-se que tota la seva obra prové de llampecs místics. El resultat del procés de treball de cada peça seva, ja sigui pintura o instal·lacions, ja sigui vídeo, evidencia aquestes il·luminacions seves.

He fet la meua versió de la frase que em va intrigar de Nora Ancarola, i ara m'adono que aquesta intriga és la mateixa que produeixen les seves obres, que exigeixen una llarga suspensió de judici, prèvia a totes les interpretacions possibles que hom en vulgui fer. Jo, davant cadascuna de les obres de Nora Ancarola, em quedaria amb la intriga i amb la suspensió de judici, sense arribar a fer d'hermeneuta.

Perquè aquestes obres no van pas dirigides a la raó, i, doncs, no admeten cap raonament. I tot el que hom en vulgui dir serà una creació, més o menys interessant, impulsada per les obres en qüestió. Com més l'art impedeix que la raó s'hi esplaiï, més aquest art ens pot arribar a commoure si, davant seu, sabem allunyar-nos de prejudicis pel que fa a l'art i a la cultura. I això demana un exercici -d'asceti en el cas de l'obra de Nora Ancarola- per part de qui el mira, el qual, fet i fet, no pot ser anomenat espectador, sinó expectador, expectant davant allò que la raó no li permet d'entendre, per tal com al capdavall no hi ha res a entendre-hi racionalment.

Les elucubracions, les anàlisis i les exeguesis només poden, enganyosament, apaivagar el defici de la raó per explicar fins i tot allò que és inexplicable. Gran part de l'art suposa una captació no assolida del no-res i, en conseqüència, no representa res, ni és significatiu, ni expressiu ni comunicatiu, i d'aquí la seva capacitat d'atrapar el no-assoliment del no-res, del tot, de plasmar-lo com a materialitat pura o impura, en forma d'allò que és i prou. I llavors el que hi sobresurt és el com s'hi manifesta, la manera

estètica (o aestètica o contrestètica) d'entreveure la impossibilitat d'aconseguir el no-res, el tot.

El silenci, que no cal que sigui solemne ni reverencial, davant l'art de Nora Ancarola, i de tants altres, i penso en Tàpies (i la comparació Ancarola-Tàpies no em sembla gens fora de lloc), resulta una actitud intel·ligent, pel motiu que no mira d'arribar a cap conclusió. Tots els raonaments s'estavellen contra les obres de Nora Ancarola.

Per tot plegat, pel que se'n desprèn, per la unitat de tota la seva videografia, que nogensmenys tendeix al fragment, pel seu barroquisme peculiar, per la seva atmosfera comuna, la juxtaposició més o menys aleatòria de tots els seus vídeos, sense retocar-hi res en absolut i bo i conservant llur so o llur silenci, ens donaria una totalitat, un vídeo-riu, no pas superior en cap sentit als seus components, per bé que ens faria evidents les constants ocultes en les dissimilituds gairebé sempre il·lustratives d'un mateix camí ascètic que adopta formes diverses. I és que qualsevol peça de Nora Ancarola resta oberta -no té començament ni final- i per això pot connectar amb qualsevol altra peça seva.

L'únic que potser es perdria en aquest vídeo-riu seria el silenci posterior a cada peça, que, podríem dir, ha estat concebuda per ser vista independentment d'altres peces. Tot amb tot, en el cas de Nora Ancarola, l'acumulació de vídeos per formar-ne un, no perjudicaria gens l'autonomia de cada component, i veuríem com, en la concatenació, tots els fragments de les obres, sense perdre llur sentit original, n'agafaria un de nou en ajuntar-se a la imatge següent.

La seva insistència a sobreposar unes imatges damunt unes altres, a fer transparències, palesa un seu interès a no consolidar pas una imatge sola a la pantalla, sinó a generar una plurivalència sincrònica.

D'altra banda -i això, en el cas de Nora Ancarola, suposa una virtut-, no hi ha una evolució en la seva videografia. El seu camí, fins ara, no és pas ascendent, o sí, ans més aviat és laberíntic, com molts camins d'iniciació a la mística. I davant la inexistència del vídeo-riu proposat, hi ha la possibilitat de mirar cadascun dels seus vídeos com a parts d'un tot que hom pot compondre mentalment.

Al vídeo "Parpelleig", Nora Ancarola, segur que de manera inconscient, ens mostra -segons el meu punt de vista- com es fa via per aquest camí ascètic. Primerament, unes imatges confuses -al voltant, a sobre i a continuació d'un televisor encès però en blanc- esclaten per donar pas a una seqüència on uns peus femenins caminen, arran de mar, sense avançar o tal vegada retrocedint. L'esclat seria el llampec místic, i la caminada -d'una gran bellesa- que el segueix ve a ser com l'al·legoria d'avançar i alhora no avançar, de restar aturat, i també de retrocedir a la vora del mar, que és símbol de l'inconscient poètic.

A despit d'això, segons una altra de les moltes interpretacions possibles de "Parpelleig" -i igualment n'hi ha d'impossibles-, la realitat, que no és sinó una ficció -i d'aquí la presència del televisor-, desapareix al vídeo per deixar pas a una altra realitat, la de caminar tot descaminant, que així mateix és una ficció, com ho és el vídeo en el qual veiem tot això.

I una altra interpretació, aquesta impossible, seria entendre què ens diu el no-res en aquestes seqüències, car del no-res, per inexistent, no se'n poden derivar conseqüències, per tal com el 'con' de conseqüències, respectuós amb les seqüències, ha aixecat el vol i s'ha posat davant de 'notacions' per fer connotacions del tot que és el no-res, d'on deduïm que la captació no assolida del no-res connota aspectes que no tenen res a veure amb el no-res, que el plasmen com a materialitat impura, no pura, amb associacions amb diversos aspectes aleatoris.

Pel que fa a les interpretacions que Nora Ancarola pugui fer de les seves obres, s'afegiran a les altres interpretacions possibles, i ho faran, en principi, sense cap plus de valor pel fet de ser fetes per l'autora.

El vídeo "Parpelleig" és un poema, un vídeo-poema com tots els altres vídeos de Nora Ancarola, malgrat que ella en classifiqui uns com a vídeos monocanals, uns altres com a vídeos documentals i encara uns altres com a vídeo-poemes. Són poemes en la mesura que comporten un trànsit cap allò inesperat, que esdevé inexplicable i que ens colpeix per un seguit de motius que ens porten a la intriga i a la suspensió de judici.

Així, a "Fractallenguatge" tornem a veure uns peus caminant, ara masculins, i gravats d'esquena al caminant, els quals peus, els mateixos, a "Darrere el mur" travessen aquest vídeo; a "Malefici" uns peus malalts pugen i baixen unes escales; i a "Fissura" allò que avança, per un camí, és la càmera, i ho fa cap a enrere, en un travelling bellíssim.

Més fàcils de teoritzar serien les al·lusions a la malaltia, a les ferides, però precisament per aquesta facilitat hauríem de mirar de no caure en la dèria de les interpretacions, les quals, fet i fet, miren de mitigar l'"horror vacui", la por que fa el buit, sobretot tenint en compte que el buit, que no és exactament el no-res, és allò que capta Nora Ancarola, probablement sense proposar-s'ho. La voluntat, les intencions són nefastes per a l'art. El buit, sense denotacions orientalistes, és el valor principal de tota l'obra de Nora Ancarola.

En el panorama del vídeo, força divers, les peces de Nora Ancarola destaquen, i molt, per la seva manera de fer única, que prové d'una sinceritat pregona, aliena a tot allò que la pot distreure de la seva recerca tan singular.
